

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 435/2019-37

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. januára 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a zo sudcov Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a Miloša Maďara prerokoval prijatú ústavnú sťažnosť sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] zastúpených advokátom JUDr. Jánom Vajdom, Hviezdoslavovo námestie 201, Námestovo, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Námestovo v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 79/2012 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] a [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Námestovo v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 79/2012 p o r u š e n é b o l i .

2. [REDACTED] a [REDACTED] priznáva finančné zadost'učinenie každému v sume po 1 500 € (slovom tisícpäťsto eur), ktoré je Okresný súd Námestovo p o v i n n ý vyplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Okresný súd Námestovo je p o v i n n ý uhradiť [REDACTED] a [REDACTED] [REDACTED] trovy konania v sume 513,04 € (slovom päťstotrinásť eur a štyri centy) na účet ich právneho zástupcu JUDr. Jána Vajdu, Hviezdoslavovo námestie 201, Námestovo, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Vo zvyšnej časti ústavnej s'ťažnosti [REDACTED] a [REDACTED] n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a s'ťažnostná argumentácia

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 435/2019-14 z 29. októbra 2019 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie ústavnú s'ťažnosť s'ťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „s'ťažovatelia“), vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Námestovo (ďalej len „okresný súd“, v citáciách aj ako „odporca“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 79/2012 (ďalej len „napadnuté konanie okresného súdu“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že napadnuté konanie okresného súdu bolo začaté na základe žaloby z 19. novembra 2012, ktorá bola podaná zo strany žalobcov v 1. rade až 6. rade proti sťažovateľom ako žalovaným v 1. rade a 2. rade, ako aj proti ďalším žalovaným v 3. rade až 18. rade. Predmetom napadnutého konania okresného súdu bolo určenie neplatnosti právneho úkonu, a to kúpnej zmluvy z 27. septembra 2011, ktorú uzavreli žalovaní v 1. rade až 18. rade, a jej predmetom bol aj prevod spoluvlastníckych podielov. Žalobcovia v 1. rade až 6. rade sa ako podieloví spoluvlastníci nehnuteľností – pozemkov, ktoré boli predmetom uvedenej kúpnej zmluvy, podanou žalobou domáhali vyslovenia neplatnosti tejto kúpnej zmluvy, a to z dôvodu porušenia zákonného predkupného práva v časti uvedenej v čl. II tejto zmluvy týkajúcej sa nehnuteľností zapísaných na [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] katastrálneho územia a [REDAKOVANÉ].

3. Sťažovatelia uviedli, že napriek skutočnosti, že od podania žaloby do dňa podania ústavnej sťažnosti ubehlo už päť rokov a tri mesiace, v napadnutom konaní okresného súdu nebolo vydané žiadne meritórne rozhodnutie vo veci. Ďalej uviedli, že listom z 24. augusta 2016 podali predsedníčke okresného súdu sťažnosť na prietahy v napadnutom konaní okresného súdu (ďalej len „sťažnosť na prietahy“), na základe ktorej im bolo zo strany predsedníčky okresného súdu listom sp. zn. Spr 4573/16 z 23. septembra 2016 oznámené, že od mája 2015 nebol v napadnutom konaní okresného súdu vykonaný žiadny úkon smerujúci k ukončeniu veci, sťažnosť na prietahy bola vyhodnotená ako opodstatnená a bol nariadený dohľad v pravidelných trojmesačných lehotách na účel zabezpečenia plynulosti konania.

4. Ako ďalej sťažovatelia uviedli, podľa ich názoru v napadnutom konaní okresného súdu nejde o právne, ako ani o skutkovo zložitú vec, pretože ide o určenie neplatnosti právneho úkonu, a to kúpnej zmluvy, čo tvorí bežnú agendu v rozhodovacej činnosti okresného súdu. Tiež uviedli, že z ich strany v priebehu napadnutého konania okresného súdu nedošlo k žiadnemu správaniu, ktoré by spôsobilo prietahy, naopak, namietli, že obštrukčného konania sa dopúšťali žalobcovia v 1. až 6. rade a najmä okresný súd. Dodali: „*Samotná skutočnosť, že toto konanie trvá už 5 rokov a 3 mesiace a vo veci*

sa nekoná preukazuje porušenie nášho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov. Takáto dĺžka konania predlžuje stav našej právnej neistoty do tej miery, že naše právo na súdnu ochranu sa stáva iba iluzórnym právom.“ Zároveň uviedli, že ani podanie ich sťažnosti na prietahy nevedlo k urýchleniu napadnutého konania okresného súdu, pričom výsledkom dohľadu predsedníčky okresného súdu sú ďalšie prietahy v trvaní troch rokov a jedného mesiaca a vo veci sa nekoná aj napriek opakovaným žiadostiam sťažovateľov o nariadenie termínu pojednávania. Sťažovatelia namietli nielen nečinnosť, ale aj neefektívnu činnosť okresného súdu v napadnutom konaní okresného súdu.

5. V závere sťažovatelia uviedli: *„Už 5 rokov a 3 mesiace pretrváva stav našej právnej neistoty ohľadom tohto súdneho konania. Nehnutelnosti, ktoré boli predmetom kúpnej zmluvy zo dňa 27.9.2011 ktorej neplatnosti sa žalobcovia v 1. – 6. rade domáhajú v tomto konaní sa nachádzajú pod naším rodinným domom [REDAKOVANÉ] a v jeho bezprostrednej blízkosti. V dôsledku tohto súdneho konania nemôžeme vykonávať žiadne stavebné práce na našom rodinnom dome, nemôžeme ho prestavať, čo potrebujeme, keďže máme 5 maloletých detí...“* Na záver uviedli, že v dôsledku toho, že v napadnutom konaní okresného súdu nebolo vydané meritórne rozhodnutie vo veci, žijú v stave právnej neistoty, či je už uvedená kúpna zmluva platná alebo neplatná a tento stav považujú v právnom štáte za ústavne neakceptovateľný a zasahujúci do ich práv.

6. Vzhľadom na uvedené sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd po prijatí veci na ďalšie konanie vo veci samej nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Námestovo v konaní vedenom pod sp.zn. 9 C 79/2012 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Námestovo prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp.zn. 9 C 79/2012 konal bez zbytočných prietahov.

3. [REDACTED] priznáva finančné zadosťučinenie v sume 4.000,-EUR, ktoré mu je Okresný súd Námestovo povinný zaplatiť do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. [REDACTED] priznáva finančné zadosťučinenie v sume 4.000,-EUR, ktoré jej je Okresný súd Námestovo povinný zaplatiť do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Okresný súd Námestovo je povinný zaplatiť [REDACTED] a [REDACTED] trovy konania v sume 488,13 EUR na účet advokáta JUDr. Jána Vajdu č.ú. [REDACTED] pobočka zahraničnej banky [REDACTED] [REDACTED] do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu. “

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľov

7. V súvislosti s oznámením ústavného súdu o prijatí ústavnej sťažnosti sťažovateľov na ďalšie konanie okresný súd zaujal stanovisko podaním sp. zn. Spr 564/19 z 2. decembra 2019, v ktorom predsedníčka okresného súdu uviedla:

„... žaloba o určenie neplatnosti právneho úkonu bola doručená Okresnému súdu Námestovo dňa 19. 11. 2012. Konanie vo veci je v súčasnosti právoplatne skončené. Uznesenie o zastavení konania zo dňa 21. 5. 2019 nadobudlo právoplatnosť dňa 9. 7. 2019. Konanie bolo zastavené... nakoľko žalobca podaním doručeným súdu dňa 27. 11. 2018 zobrať svoj návrh v celom rozsahu späť z dôvodu mimosúdnej dohody medzi stranami sporu.

... v súdnom konaní bol od 23. 9. 2016 vykonávaný dohľad nad plynulosťou súdneho konania...

K samotnej sťažnosti sťažovateľov považujem za potrebné uviesť, že v predmetnom súdnom konaní došlo štyrikrát k zmene zákonného sudcu – dňa 2. 7. 2014 bola vec pridelená na konanie a rozhodnutie do senátu 10C [REDACTED] (pôvodná zákonná sudkyňa bola preložená na súd vyššieho stupňa; dňa 3. 4. 2017 bola vec pridelená na konanie a rozhodnutie do senátu 2C [REDACTED] (z dôvodu preloženia zákonného sudcu [REDACTED] na iný súd – Okresný súd Žiar nad Hronom); dňa 1. 10. 2018 bola vec pridelená na konanie a rozhodnutie do senátu 11C [REDACTED] [REDACTED] (z dôvodu prerušenia výkonu funkcie zákonného sudcu [REDACTED]

██████████) a dňa 2. 4. 2019 bola vec pridelená na konanie a rozhodnutie do senátu 12C ██████████ (zastupujúci sudca z dôvodu nástupu zákonnej sudkyne ██████████ na materskú dovolenku). Každá zmena zákonného sudcu... mala za následok predĺženie konania, nakoľko bolo potrebné vec naštudovať a určiť následný procesný postup, nehovoriac o tom, že nebola jedinou vecou, ktorá musela byť takto prerozdelená. K predĺženiu konania prispela skutočnosť, že žaloba bola podaná pôvodne 6 žalobcami, pričom na strane žalovanej bolo 18 žalovaných, avšak v priebehu konania došlo k úmrtiu dvoch žalovaných (žalovaný v 7/ rade – zomr. 13. 2. 2015 a žalovaného v 3/ rade – zomr. 14. 11. 2016), kde súd musel po zistení týchto skutočností ustáliť okruh účastníkov konania (strán sporu).“

Predsedička okresného súdu zároveň vyslovila súhlas s upustením od ústneho prejednania ústavnej sťažnosti.

8. Sťažovatelia sa prostredníctvom svojho právneho zástupcu na výzvu ústavného súdu z 18. decembra 2019, ktorá mu bola doručená 2. januára 2020, k stanovisku okresného súdu vyjadrili podaním z 12. januára 2020, doručeným ústavnému súdu 17. januára 2020, v ktorom uviedli, že už uvedené stanovisko okresného súdu považujú za všeobecné, v ktorom sa okresný súd vôbec nevyjadril k príčinám prierahov v napadnutom konaní okresného súdu a k tomu, prečo toto konanie trvalo 6 rokov a 8 mesiacov. Uviedli, že samotná skutočnosť dĺžky trvania napadnutého konania okresného súdu a to, že sa v ich veci riadne nekonalo, preukazuje porušenie nimi namietaného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prierahov. Aj s ohľadom na ustálenú rozhodovaciu prax ústavného súdu poukázali na to, že množstvo vecí, personálne či organizačné problémy na strane konajúceho súdu nie sú okolnosťami významnými pre zbavenie zodpovednosti okresného súdu za prierahy v konaní. Zároveň uviedli, že nie ich zavinením došlo k opakovanej zmene zákonného sudcu v napadnutom konaní okresného súdu, pričom podľa tvrdení sťažovateľov majú informáciu, že súčasná predsedníčka okresného súdu, ako aj bývala predsedníčka okresného súdu súhlasili s preložením sudcov na iné sudy, hoci za nich nemali náhradu. Dodali, že tieto skutočnosti nemohli ovplyvniť. Zároveň namietli, že okresný súd nijako nepreukázal pravdivosť tvrdenia o množstve vecí, ktoré museli byť prerozdelené po odchádzajúcich zákonných sudcoch. Namietli aj to, že napriek nariadenému dohľadu

zo strany predsedníčky okresného súdu od 23. septembra 2016 bolo jeho výsledkom, že od jeho nariadenia do skončenia napadnutého konania okresného súdu sa vo veci neuskutočnilo žiadne pojednávanie. Teda ani dohľad predsedníčky okresného súdu napriek skutočnosti, že išlo v napadnutom konaní okresného súdu o reštančnú vec, neviedol k odstráneniu prietáhov. Dodali, že okresnému súdu zaslali 11 žiadostí a urgencií, aby sa vo veci konalo. Zároveň uviedli, že v napadnutom konaní okresného súdu nešlo o právne ani skutkovo zložitú vec, pričom uvedené o svojom vyjadrení netvrdila ani predsedníčka okresného súdu, keďže konanie o určenie neplatnosti zmluvy tvorí súčasť bežnej rozhodovacej agendy súdov. Ďalej uviedli, že dôkazom zložitosti nie je ani počet účastníkov v napadnutom konaní okresného súdu, čo ani sťažovatelia nemohli ovplyvniť, pričom poukázali na to, že ani vo vyjadrení predsedníčky okresného súdu nebolo tvrdené, že svojím konaním spôsobili prietahy v napadnutom konaní okresného súdu. K tomu dodali: *„Tieto prietahy v konaní zapríčinili žalobcovia svojou zmätočnou žalobou a najmä odporca, ktorý toleroval zdržiavaciu taktiku a obštrukčné správanie žalobcov... Konanie odporcu ako celok bolo neefektívne a nesústredené a z jednotlivých úkonov odporcu bolo zrejmé, že nesmerujú ku konečnému meritórnemu rozhodnutiu, ale iba k vykázaniu činnosti v tejto veci... postupoval spôsobom, ktorému chýbala účelnosť a efektívnosť, čo malo výrazný vplyv na dĺžku tohto konania.“* Sťažovatelia uviedli, že riadne a včas reagovali na výzvy okresného súdu, podávali vyjadrenia a navrhovali dôkazy, a na pojednávanie z 11. februára 2015 sa nedostavili z ospravedlniteľných dôvodov, avšak bol na ňom prítomný ich právny zástupca, s ktorým okresný súd konal, preto z ich strany nedošlo k predĺžovaniu napadnutého konania okresného súdu. Zároveň namietli postup okresného súdu v tom, že v napadnutom konaní okresného súdu konal aj napriek zaplateniu súdneho poplatku zo strany žalobcov v nesprávnej výške a bez preukázania naliehavého právneho záujmu, ako aj postup okresného súdu v súvislosti s odstraňovaním vád podania žalobcov, a zároveň uviedli, že ak by sa uskutočnilo ústne pojednávanie v merite veci, tak by sa preukázala zmätočnosť a bezdôvodnosť podanej žaloby. Dodali, že v napadnutom konaní okresného súdu napriek dĺžke jeho trvania nebol vypočutý žiadny z účastníkov konania a zo strany žalobcov dochádzalo k obštrukčnému konaniu. Zároveň uviedli: *„Odporca toleroval túto zdržiavaciu taktiku a obštrukčné správanie žalobcov. Žalobcovia nás v dôsledku nekonania súdu donútili uzavrieť mimosúdnu dohodu vo veci, čím nám vznikla škoda spočívajúca*

v cene parcel... predpokladáme, že ak by nedošlo k uzavretiu mimosúdnej dohody, tak toto konanie by nebolo do dnešného dňa skončené.“ Sťažovatelia ďalej k postupu okresného súdu uviedli: „... sa vyskytli opakované obdobia mnohomesačnej nečinnosti odporcu bez ústavne akceptovateľných dôvodov... boli opakované prietahy pri nariadovaní pojednávani a pri úkonoch odporcu vo veci.“ Zároveň namietli, že okresný súd v napadnutom konaní okresného súdu nekonal efektívne, konal nesústredene a len aby vykázal činnosť, pričom poukázali na skutočnosť, že právna neistota účastníkov konania sa neodstráni samotným konaním súdu, ale až právoplatným rozhodnutím súdu.

Zároveň sťažovatelia vo svojom vyjadrení upravili výšku požadovaného primeraného finančného zadosťučinenia oproti pôvodne uvedenej výške v ústavnej sťažnosti, a to na sumu 6 000 € pre každého z nich, čo odôvodnili najmä celkovou dĺžkou napadnutého konania okresného súdu, ako aj tou skutočnosťou, že nešlo o právne a skutkovo zložitú vec, tiež poukazom na správanie sťažovateľov v napadnutom konaní okresného súdu a na samotný postup okresného súdu, ako aj tým, že počas tohto obdobia nemohli riadne užívať svoje nehnuteľnosti, v prípade ich nehnuteľnosti – rodinný dom, nemohli vykonávať potrebné stavebné úpravy, keďže predmetom konania boli nehnuteľnosti – pozemky, ktoré sa nachádzajú pod a v bezprostrednej blízkosti ich rodinného domu.

Taktiež sťažovatelia vzhľadom na právoplatné ukončenie napadnutého konania okresného súdu vzali ústavnú sťažnosť späť v časti, v ktorej navrhli ústavnému súdu prikázať okresnému súdu v napadnutom konaní okresného súdu konať bez zbytočných prietahov.

Sťažovatelia vyslovili súhlas s upustením od ústneho pojednania ústavnej sťažnosti.

9. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

K obsahu súdneho spisu okresného súdu v napadnutom konaní

10. Ústavný súd z obsahu ústavnej sťažnosti, ako aj na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu okresného súdu zistil tieto podstatné skutočnosti o priebehu napadnutého konania okresného súdu:

- 19. novembra 2012 bola okresnému súdu doručená žaloba o určenie neplatnosti právneho úkonu,

- 7. marca 2013 okresný súd vydal uznesenie č. k. 9 C 79/2012-31, ktorým žalovaných vyzval vyjadriť sa v lehote 15 dní k doručenej žalobe,

- 21. októbra 2014, teda po vyše roku okresný súd vyzval žalobcov, aby v lehote 15 dní zaplatili súdny poplatok,

- 7. januára 2015 okresný súd nariadil pojednávanie na 10. február 2015,

- zápisnica okresného súdu z pojednávania konaného 11. februára 2015 (vyplýva zo súdneho spisu),

- 12. októbra 2016 okresný súd vydal uznesenie č. k. 9 C 79/2012-72, ktorým vyzval žalobcu, aby sa v lehote 15 dní vyjadril k vyjadreniu žalovaného z 9. októbra 2016,

- 28. novembra 2016 bol okresnému súdu doručený list sťažovateľov „*Vec: Ďalšia žiadosť žalovaných v 1. a 2. rade vo veci č.k. 9C 79/2012*“, v ktorom okresný súd požiadali o zastavenie napadnutého konania okresného súdu z dôvodu nezaplatenia súdneho poplatku žalobcami v 1. rade až 6. rade v správnej výške,

- 6. marca 2017 okresný súd vyzval právneho zástupcu žalobcov, aby sa vyjadril k okruhu dedičov po žalovaných v 3. rade a 7. rade,

- 22. novembra 2017 právny zástupca žalobcov okresnému súdu doručil „*Vec: Stanovisko ku konaniu, čiastočné späťvzatie návrhu, návrh na zmenu účastníkov konania a návrh na zmenu petitu v konaní sp. zn. 9C/79/2012*“,

- 13. marca 2018 okresný súd uznesením č. k. 9 C 79/2012-154 rozhodol o pokračovaní v napadnutom konaní okresného súdu s dedičmi po poručiteľoch (žalovanom v 3. rade a žalovanom v 7. rade) a o zastavení konania v časti žaloby žalobcu v 6. rade proti

žalovaným v 15. rade a 16. rade a v časti žaloby žalobcu v 2. rade proti žalovaným v 1. rade a 2. rade,

- 15. marca 2018 okresný súd uznesením č. k. 9 C 79/2012-156 vyzval žalovaného na vyjadrenie v lehote 15 dní k žalobe z 19. novembra 2012, k pripojeniu listín a označeniu dôkazov,

- 30. apríla 2018 vydal okresný súd uznesenie č. k. 9 C 79/2012-174 o pripustení vystúpenia žalobcov v 1. rade, 2. rade, 4. rade a 5. rade a na ich miesto vstúpil [REDAKOVANÉ] a pripustil zmenu žaloby,

- 27. novembra 2018 bol okresnému súdu doručený list právneho zástupcu žalobcov „*Vec: Späťvzatie žaloby*“, ktorým vzal žalobu v celom rozsahu späť, pretože medzi účastníkmi konania došlo k mimosúdnej dohode,

- 13. marca 2019 okresný súd vydal výzvu: „*Výzva na vyjadrenie k späťvzatiu žaloby*“, ktorou vyzval účastníkov konania k vyjadreniu v lehote 7 dní, či súhlasia so späťvzatím žaloby, a ku skutočnostiam týkajúcim sa uzavretia mimosúdnej dohody,

- okresnému súdu boli 19. marca 2019 až 28. marca 2019 doručené súhlasy účastníkov konania so späťvzatím žaloby,

- 21. mája 2019 okresný súd vydal uznesenie č. k. 9 C 79/2012-238 o zastavení napadnutého konania okresného súdu z dôvodu späťvzatia žaloby, ktoré nadobudlo právoplatnosť 9. júla 2019.

Zo súdneho spisu zároveň vyplýva, že sťažovatelia v napadnutom konaní okresného súdu podali okresnému súdu v dňoch 25. augusta 2016, 26. septembra 2016, 21. novembra 2016, 28. novembra 2016, 12. decembra 2016, 14. decembra 2016, 13. januára 2017, 6. februára 2017, 3. marca 2017, 12. septembra 2017, 28. decembra 2017, 1. februára 2018, 21. marca 2018 a 29. júna 2018 opakovane, teda celkovo štrnásťkrát, žiadosti o nariadenie nového termínu pojednávania.

Taktiež zo súdneho spisu vyplýva, že v priebehu napadnutého konania okresného súdu došlo k úmrtiu žalobcu v 2. rade, ako aj k úmrtiu žalovaných v 3. rade a 7. rade, teda bolo potrebné opätovne ustáliť okruh účastníkov napadnutého konania.

IV.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu

11. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

12. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením. V zmysle čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

13. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...

14. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným

zákonem, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený...

15. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (I. ÚS 329/2019).

V.

Posúdenie veci ústavným súdom

16. Podstata ústavnej sťažnosti sťažovateľov spočíva v namietanom porušení základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní okresného súdu.

17. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy preto nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 295/2019).

18. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

19. Keďže súdne konanie vo veci sťažovateľov začalo za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), táto povinnosť súdu a sudcu vychádzala z dikcie ustanovenia § 6 OSP, ktorý súdom prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi

konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná. Od 1. júla 2016 nadobudol účinnosť zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), ktorý nahradil Občiansky súdny poriadok a ktorý vo svojich ustanoveniach upravuje zásadu hospodárnosti a rýchlosti konania v čl. 17. Podľa § 157 ods. 1 CSP súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania (obdobne predtým § 100 ods. 1 OSP).

20. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Zároveň v súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľa (m. m. III. ÚS 489/2018). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v prípade s'ťažovateľov.

21. Pokiaľ ide o kritérium právna a skutková zložitost' veci, ústavný súd konštatuje, že spory týkajúce sa určenia neplatnosti právnych úkonov tvoria súčasť bežnej rozhodovacej agendy všeobecných súdov a o takýto prípad ide aj v predmetnej veci. Ústavný súd poznamenáva, že napadnuté konanie okresného súdu nie je právne ani skutkovo zložit'é, a preto nie je možné okresný súd zbaviť zodpovednosti za priebeh napadnutého konania okresného súdu v súvislosti s posudzovaním existencie zbytočných priet'ahov. V kontexte uvedeného ústavný súd zdôrazňuje, že ani samotný okresný súd nenamietal právnu alebo skutkovú zložitost' veci. Zároveň však ústavný súd dáva do pozornosti, že v napadnutom konaní okresného súdu sa činnosť okresného súdu vzhľadom na úmrtie žalobcu v 2. rade a žalovaných v 3. rade a v 7. rade obmedzila v podstate na zisťovanie okruhu sporových strán.

22. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či v napadnutom konaní okresného súdu mohlo dôjsť k zbytočným priet'ahom, bolo správanie s'ťažovateľov ako

účastníkov tohto súdneho konania (strany sporu). Ústavný súd po preskúmaní priebehu napadnutého konania okresného súdu nezistil na strane sťažovateľov také skutočnosti spočívajúce v ich správaní, ktoré by zásadným spôsobom negatívne ovplyvnili dĺžku napadnutého konania. Práve naopak, z prehľadu úkonov jednoznačne vyplýva, že sťažovatelia sa prostredníctvom ich právneho zástupcu opakovane dožadovali nariadenia súdneho pojednávania a vykonávania procesných úkonov, v napadnutom konaní okresného súdu podľa posúdenia ústavného súdu poskytovali potrebnú súčinnosť.

23. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu práva sťažovateľov na prerokovanie vec bez zbytočných prieťahov, bol postup okresného súdu. K tomuto ústavný súd považuje za potrebné uviesť, že v napadnutom konaní okresného súdu bolo uskutočnené len jediné pojednávanie. Napadnuté konanie okresného súdu bolo ukončené späťvzatím žaloby v dôsledku uzavretia mimosúdnej dohody sporových strán, avšak až v čase po podaní ústavnej sťažnosti.

24. Z prehľadu procesných úkonov ústavný súd na strane okresného súdu musí konštatovať aj obdobia jeho úplnej nečinnosti v napadnutom konaní okresného súdu. Ide konkrétne najmä o obdobia dlhodobej nečinnosti, a to od 12. apríla 2013 do 24. júla 2014 (približne 15 mesiacov), od 4. júna 2015 do 28. septembra 2016 (takmer 16 mesiacov), od 6. marca 2017 do 13. marca 2018 (približne 12 mesiacov) a od 30. apríla 2018 do 13. marca 2019 (približne 10 mesiacov). Teda aj z uvedeného vyplýva, že prieťahy v napadnutom konaní okresného súdu idú primárne na vrub okresného súdu. Aj napriek skutočnosti uvádzanej predsedníčkou okresného súdu o odchode a zmene sudcov na okresnom súde, ako aj o potrebe prerozdelenia vecí nie je možné z ústavnoprávneho hľadiska akceptovať skutočnosť, že v rámci napadnutého konania okresného súdu, ktoré od podania žaloby (19. novembra 2012) do právoplatného zastavenia konania (9. júla 2019) trvalo 6 rokov a takmer 8 mesiacov, obdobia nečinnosti okresného súdu v súhrne predstavujú 53 mesiacov, teda viac ako 4 roky.

25. Vzhľadom na už uvedené v kontexte obrany okresného súdu spočívajúcej v personálnych zmenách na okresnom súde a zaťažnosti okresného súdu ako objektívnej

príčiny spôsobujúcej priet'ahy v konaní ústavný súd zdôrazňuje, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadala o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a v konečnom dôsledku nezabavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet'ahy v súdnom konaní (m. m. III. ÚS 489/2018).

26. Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní okresného súdu došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj ich práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto rozhodnutia).

VI.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

27. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

28. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej s'ťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 135 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná s'ťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva a slobody s'ťažovateľa, je povinný s'ťažovateľovi priznané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu. Ak ten, komu bolo uložené zaplatiť s'ťažovateľovi finančné zadosťučinenie, v lehote ustanovenej v odseku 1 priznané finančné zadosťučinenie s'ťažovateľovi nezaplatí, zvyšuje sa finančné

zadosťučinenie priznané ústavným súdom o 5 % za každý aj začatý rok omeškania až do jeho zaplatenia.

29. Keďže ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj ich právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru boli porušené, zaoberal sa aj ich žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia. Sťažovatelia vo svojom podaní z 12. januára 2020 zmenili pôvodne požadované finančné zadosťučinenie v sume 4 000 € pre každého z nich a požadovali, aby každému zo sťažovateľov bolo priznané primerané finančné zadosťučinenie v sume 6 000 €, čo odôvodnili najmä celkovou dĺžkou napadnutého konania okresného súdu, ako aj tou skutočnosťou, že nešlo o právne a skutkovo zložitú vec, tiež poukazom na správanie sťažovateľov v napadnutom konaní okresného súdu a na samotný postup okresného súdu, ako aj tým, že počas tohto obdobia nemohli riadne užívať svoje nehnuteľnosti.

30. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (III. ÚS 103/2018). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

31. Pri ustálení sumy finančného zadosťučinenia ústavný súd prihliadal na celkovú dĺžku napadnutého konania okresného súdu, berúc do úvahy všetky konkrétne okolnosti prípadu, najmä viaceré dlhodobé úseky nečinnosti okresného súdu, ako aj skutočnosť, že napadnuté konanie okresného súdu bolo právoplatne ukončené nie meritórnym rozhodnutím okresného súdu vo veci samej, ale na základe späťvzatia žaloby, a rozhodol o priznaní finančného zadosťučinenia v sume 1 500 € každému zo sťažovateľov (bod 2 výroku tohto rozhodnutia).

32. Ústavný súd nevyhovel v súlade s čl. 127 ods. 3 ústavy a § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde tej časti ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovatelia žiadali priznať finančné zadosťučinenie nad ústavným súdom priznanú sumu. Z uvedeného dôvodu ústavný súd v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto rozhodnutia.

VII.

Trovy konania

33. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku ich právneho zastúpenia advokátom v konaní pred ústavným súdom.

34. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

35. Ústavný súd priznal sťažovateľom trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta, a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu. Podľa § 13 ods. 2 vyhlášky základná sadzba tarifnej odmeny sa zníži o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb.

36. Náhradu trov konania priznal ústavný súd za tri úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a zaslanie písomného stanoviska k vyjadreniu okresného súdu). Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania v prípade úkonov právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2017, ktorá bola 921 €, keďže ide o úkony právnej služby

vykonané v roku 2018, teda výpočtový základ tvorí sumu 153,50 €. Za úkony právnej služby vykonané v roku 2018 patrí režijný paušál v sume 9,21 €. V prípade úkonu právnej služby, a to zaslania písomného stanoviska k vyjadreniu okresného súdu vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2019, ktorá bola 1 062 €, keďže ide o úkon právnej služby vykonaný v roku 2020, teda výpočtový základ tvorí sumu 177 €. Za úkon právnej služby vykonaný v roku 2020 patrí režijný paušál v sume 10,62 €. Na základe uvedeného preto trovy právneho zastúpenia sťažovateľov predstavujú celkovú sumu 513,04 € (bod 3 výroku tohto rozhodnutia).

37. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

38. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. januára 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu